

Словаччина має бути добрим, дружнім і солідарним сусідом України в її біді

Перше в історії спільне заходження членів урядів Словаччини та України відбулося у четвер, 11 квітня цього року, в Михалівцях. Обидві делегації зустрілися у відреставрованій будівлі Міського уряду, майже столітньої ратуші. Спочатку

два прем'єр-міністри, виступили на пресконференції.

Р. Фіцо заявив, що «сьогодні ми зробили величезну кількість важливих кроків». Урками «сьогоднішнього дня» він назвав «відкидання страху, попереджень, здібність разом зі-

об'єднанням електромереж між Мукачевом і Великими Капушанами (аж до Лемешан), модернізацією переходу на кордоні у Вишньому Німецькому. За словами Р. Фіца, СР має достатньо вільних місць для проживання, щоб надати їх жителям України, які безпосередньо постраждали від війни. СР готова надати техніку для проведення робіт з розмінування на території України. «Нехай між нами буде 24-годинний контакт», – побажав він наприкінці свого виступу з додатком: «Головне – це встановлення миру».

Український Прем'єр-міністр подякував словацькій стороні за організацію спільної зустрічі та погодився з твердженням Р. Фіца, що «сьогодні ми дуже високо закинули м'яч». Він зазначив, що головною темою була енергетика. Він повідомив, що «буквально сьогодні» електростанція під Києвом була повністю зруйнована в результаті російського ракетного удару. Зі змісту другого блоку переговорів він виділив задекларовану на зустрічі політичну підтримку Урядом СР територіальної цілісності України. «Я глибоко вдячний за це Прем'єр-міністру Словаччини», – сказав він. Існує багато амбітних проєктів, і Д. Шмигаль очікує від словацьких бізнесменів ініціативи у післявоєнній відбудові України. «Сьогоднішні переговори показали наш прогрес у відносинах і у взаємовигідній співпраці», – підсумував український Прем'єр-міністр. Організатори пресконференції

ції не дали журналістам можливості поставити запитання, тож високі гості як прийшли, так і відійшли у супроводі охоронців.

* * *

Жителі Михаловець під час сонячного дообіднього часу 11 квітня мали можливість інтересно провести час на пішохідній зоні перед ратушею. Натопти стояли годинами, адже потрібно бути тут, коли у їх місті в одному місці перебувають прем'єр-міністри двох країн – це історичний момент!

Журналісти, для яких це було звичайною, можливо, навіть рутинною справою, бачили це інакше. Хоча й «вищої» важливості, бо акредитацію потрібно було проходити заздалегідь. У пресцентрі про них дуже добре подбали під час довготривалого очікування. Після перевірки на безпеку можна було сісти за підготовлені столи і працювати, доступні були дві мережі wi-fi сполучення. Організатори подумали і про їхні шлунки, можна було посмакувати картопляний салат з «різками» та пагачиками, освіжитися мінеральною водою, кавою, чаєм.

Для пресконференції, яка мала розпочатися за планом о 13.30 (фактично вона розпочалася о 14.00 і тривала понад 40 хвилин, а Р. Фіцо говорив довше), у великій кімнаті було підготовлено понад 60 пластикових стільців. Стільки їх не знадобилося. Можливо, очікування організаторів в цьому не виправдалися. З «третьох сторін» був лише кореспондент Чеського телебачення в Словаччині. Декілька журналістів приїхали з України, наприклад, кореспондентка агентства «Укрінформ» або знімальна група телеканалу «1+1». Її кореспондентка розповіла, що зі своєї штаб-квартири у Львові (звідки, як вона з гордістю зазначила, родом Д. Шмигаль, економіст за освітою) вони приїхали до Словаччини через перехід у Польщі. Вона була небагатослівною, але дуже охоче взяла в автора цих рядків свіжий номер «НЖ». Фінальний погляд за куліси став приємною несподіванкою, адже офіційними перекладачами були «наші» Ярослав Дзюганік і Роман Довгович.

Йосиф ЮРЧИШИН.
Фото: Франтішек Іван.

СКУ закликав українців світу підтримувати Україну

▲ Президент Світового конгресу українців Павло Грод під час виступу на саміті СКУ.

В столиці Румунії Бухаресті з 12 по 15 квітня відбувся Саміт Світового конгресу українців. Його учасниками було понад 200 очільників та представників українських громад із 55 країн та п'яти континентів світу. Делегацію Союзу русинів-українців СР очолив голова Центральної ради Союзу Павло Богдан.

Світовий конгрес українців звернувся до українців, які живуть на території Росії – згідно із заявою, оприлюдненою 14 квітня, про це йшлося в зверненні президента СКУ Павла Грода на саміті в Бухаресті.

«Закликаємо всіх українців у Росії й усіх людей доброї волі долучитися до руху опору на підтримку України. Не долучайтесь до російських військ, не йдіть вбивати українців, не підтримуйте цей режим. Не виходьте з афішами, не говоріть публічно, адже це лише діятиме на руху Кремля. Але дійте, бо ваша бездіяльність також убиває», – сказав президент СКУ.

«Кожен зруйнований міст, спалена цистерна з паливом чи передані координати розташування окупаційних російських військ – це ваш внесок у спільну перемогу Добра над Злом! Україна зараз потребує вашої допомоги так само як збрю союзників!» – заявив Конгрес.

Дж.: Звернення президента СКУ.

прибув прем'єр-міністр СР Роберт Фіцо, якого вітала також група протестувальників з плакатом «Росіяни, геть з України». Потім прибув прем'єр-міністр України Денис Шмигаль, якого Р. Фіцо зустрів і привітав перед будівлею.

У приміщеннях колишнього ресторану «Золотий бик», перетвореного на пресцентр (близько 500 метрів від ратуші), після близько чотирьох годин переговорів відбулося підписання п'яти ухвалених документів про двосторонню словацько-українську співпрацю. Вони стосуються картографії, безпекової ситуації на кордоні, питань зовнішньої політики, ядерної енергетики. Після підписання п'ятого документу – під назвою «Спільна дорожня карта між Словаччиною та Україною» – підписанти, оби-

брати людей і усувати бюрократичні перешкоди на шляху до прийняття спільних документів». Він сказав, що на початку переговорів попросив словацьких міністрів взяти до уваги непрості завдання, які стоять перед їх українськими колегами. «Нехай Словаччина буде добрим, дружнім і солідарним сусідом у нещасті, яке спіткало Україну», – підкреслив Р. Фіцо і заявив, що застосування Росією військової сили є «кричущим порушенням міжнародного права».

Потім він детально зупинився на особливостях співпраці в різних сферах, що становлять спільний інтерес. Побачила світ угода про пряме залізничне сполучення між Києвом і Кошицями, яке має бути дійсним від кінця цього року. Триває робота над подальшим

62 Фестиваль драми і художнього слова ім. Олександра Духновича

14. – 15. 5. 2024

ПРЯШІВ

Ліна Гватє читає Ліну Костенко

Чому Ліна Гватє і Ліна Костенко?

На Пряшівщині, та й в інших регіонах, в українській культурі Словаччини багато років знають відому артистку, походженням з Украї-

▲ Ліна Костенко.

ни, Евеліну Василівну Гватє. Приїхавши на Словаччину, у село Ряшів, що на Бардіївщині, не раз представила свій талант, свою охоту працювати у сфері української куль-

Відтоді стала її шанувальницею, вивчила майже всі її твори, які декламувала при різних нагодах, доносила глибоко в душу слухачів слова, що примушують над ними задумуватись, робити висновки, якими слід керуватись життям.

Словом про життя і творчість Ліни Костенко супроводив програму голова СУПС Іван Яцканин. У своїх вступних назвах перші збірки творів Ліни Костенко, вказав на значення книжки «Мандрівки серця», яка поставила ім'я поетеси у ряд найяскравіших майстрів української поезії. Розказав про генерацію «шістдесятників», які, наперекір переслідуванням, захищали права людини. До тої групи належали також Ліна Костенко, Василь Стус, Вячеслав Чорновіл і багато інших.

Нелегким було її літературне життя. У радянські часи брала активну участь у дисидентському русі, за що була надовго виключена з літературного процесу. В таких обставинах твори Ліни Костенко стали об'єктом переслідувань і заборони на багато років. 16 років вона проживала в творчому ви-

співачки Марусі Чурай звучали в залі під час програми. Зокрема зворушливою була пісня «Чого ж вода каламутна», яку декотрі присутні тихенько підспівували.

▲ Ліна Гватє живе в поезії і поезією.

Публіка почула декілька фрагментів із поеми «Мандрівки серця», блискучо виконала вірш «Розпусна вдовиця», а далі кілька ліричних і любовних віршів, які теж багато чого підказують.

Такі слова одного з них:

*А там... а там жорстокий
клепті бою
І дзвін мечів до третьої весни...
Моя любове, я перед тобою,
Бери мене в свої блаженні сні!..*

передані майстерністю Ліни Гватє, викликали у присутніх хіба і власні почуття, бо залом запанувала незвичайна тиша.

У супровідних текстах Іван Яцканин вказував на громадську діяльність Ліни Костенко, що доповнив уривком з її твору «Іма Сумах»:

*Було на світі плем'я – інки.
Було на світі – і нема.
Одних приставили до стінки,
А інших вбили крадькома.
Кого улещено дарами,*

▲ На фото Івана Тільняка (зліва): Іван Яцканин, Ліна Гватє, Віктор Гащак.

тури. З аматорами регіонів, заселених русинами-українцями, вона, з невеликими колективами, співаками, читцями-декламаторами готує цікаві програми, вистави за творами українських авторів. Кожного разу виступи колективів, солістів, а часто особисто її сильно захоплювали і зворушували публіку.

Не інакше була сприйнята літературно-музична імпреза 11 квітня 2024 р. в Словачко-українському культурному та інформаційному центрі у Пряшеві.

З нагоди дня народження найвизначнішої сучасної української поетеси Ліни Костенко (19.3.1930), з ініціативи Евеліни Гватє і сильного її бажання представити в Пряшеві життя і творчість поетеси, Співка українських письменників Словаччини (СУПС) у співпраці з Регіональною радою Союзу русинів-українців СР підготувала високохудожній вечір за сценарієм Евеліни Гватє.

Будучи студенткою Театрального інституту ім. І. Карпенка-Карого в Києві, вона, 20-ти річною, перший раз читала поезію Ліни Костенко і особисто запізналася з нею.

▲ Частина учасників зустрічі з поезією Ліни Костенко.

гнанні, була змушена писати у шухляду.

Наперекір тому вона працювала. Так історичний роман у віршах «Маруся Чурай», шедевр української і світової літератури, пролежав, нікому невідомим, цілих 6 років. Ліна Гватє читала уривок з цього твору.

Із притаєним диханням слухались слова про останні хвилини життя героїні твору – як кінчається роман. Саме пісні легендарної

*Кого утоплено в крові.
І тільки храми, древні храми
Стоять по груді в крові.*

Хто читав цього вірша, знав, що не йдеться про інків, але про українців і Україну.

Зворушливий вірш «Княжа гора» був присвячений Т. Г. Шевченкові, після котрого прозвучала репродукована пісня «Рева та стогне Дніпр широкий» у чудовому виконанні хору ім. Г. Верьовки.

Закінчилась зустріч з поезією Ліни Костенко неперевершеною інтерпретацією її творчості Ліною Гватє, зворушливою піснею і сценою із фільму «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці». Ще короткий вірш, а піснею «Засвіт встали козаченьки», яку співала вдячна і небувало задоволена публіка, вечір – зустріч з поезією Ліни Костенко закінчився.

Технічно допомагав програму зреалізувати за співorganizатора Віктор Гащак.

Результати виборів Петер Пеллегріні набрав 53,12% голосів

Перший тур президентських виборів відбувся 23 березня 2024 року. 51,91% виборців взяли участь у голосуванні. Перемогу здобув кандидат Іван Корчок, який набрав 42,51% голосів. Другий тур президентських виборів відбувся 06.04.2024 р. У ньому взяли участь 61,14% виборців. Президентом став кандидат Петер Пеллегріні, який набрав 53,12% голосів (за нього проголосувало 1 409 255 виборців).

У цьогорічних виборах могли взяти участь до 4,33 мільйона виборців, які мають право голосу.

Наступними виборами після президентських будуть вибори до Європарламенту, які відбудуться 8 червня.

Пост глави держави в минулому займали: Міхал Ковач (1993-1998), Рудольф Шустер (1999-2004), Іван

Гашпарович (2004-2014), Андрей Кіска (2014-2019) та Зузана Чапутова (2019-2024).

-р-

СНМ – Музей української культури Відкриває літній туристичний сезон

Скансен СНМ – Музею української культури у Свиднику є улюбленим місцем для відвідувачів. Щороку сюди приходять відвідувачі з різних кутків Словаччини. Все частіше тут можна зустріти також гостей з України, Польщі та інших країн.

Для відкриття туристичного сезону, **яке відбудеться 26 квітня 2024 року о 13:00**, музей підготував багату художню програму, в якій виступлять самодіяльні колективи і солісти. Літній туристичний сезон пройде під девізом «Розширюй свою карту вражень».

Після багатьох десятиліть музей під відкритим небом нарешті має власне водопостачання! На честь ювілею СНМ – Музею української культури у Свиднику – «60 років

у Свиднику (1964 – 2024)», розпочато проект «Підключення води в музеї під відкритим небом».

Для молодих і старих музеї підготували творчі майстер-класи, в яких відвідувачі можуть випробувати свої здібності. Їх неодмінно порадують музейні майстри з демонстрацією ремесел.

Музей під відкритим небом відкритий для відвідувачів щороку з травня по листопад і, безсумнівно, є головним туристичним атракціоном не тільки міста та його околиць, але й північно-східної Словаччини. В скансені відвідувачі мають можливість побачити невіддільну частину красу пам'яток традиційної народної будівельної культури наших предків.

-р-

«Між Карпатами і Татрами»

Перед нами новий, 40-ий номер, збірника серії «Між Карпатами і Татрами», який вже кілька років виходить в Ужгороді завдяки невтомній словакестині доцентки Ужгородського національного університету Тетяни Ліхтей, кандидатки філологічних наук. Завдяки цій серії українські, словацькі та останнім часом й польські читачі одержують прекрасні твори прозаїків та поетів карпатського регіону. Правда, лише зразки української, словацької чи польської літератури у перекладах знакових перекладачів, з наших Валерія Юричкова або Іван Яцканин та інші.

Не маємо під руками всі номери «Між Карпатами і Татрами», але ті, які маю, переконують мене, що доц. Т. Ліхтей робить велику справу для всіх трьох національних літератур. Жаль, досі по-справжньому не оцінену. Так, наприклад, лише останнім часом словацькі читачі мали можливість ширше познайомитись з прекрасною поезією лауреата Державної національної премії Т. Г. Шевченка Дмитра Кременя (№ 17) або із своєрідного малою прозою видатного українського вченого – славіста і германіста, професора Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка Миколи Зимомрі (№ 38).

Сороковий номер даної серії «Між Карпатами і Татрами» складається виключно із одного твору – оповідання Петра Яроша «Čert a drevořubač (Príbeh o nešťastnom človeku)» – «Чорт і лісоруб» («Історія про нещасливу людину»). Як ви спостерегли, збірники виходять двомовно – в оригіналі та у перекладі на відповідну мову. В цьому їх краса та ще й відповідальність перекладача перед читачем, який володіє обома мовами, а для тих, які пробують і хочуть стати перекладачами – начийний приклад, як треба приступати перекладачу до оригіналу.

Хочеться сказати кілька слів про

останній номер «Між Карпатами і Татрами», в якому розміщено Ярошове оповідання «Чорт і лісоруб», бо враження та емоції у мене великі не лише ті, які викликав у мене оригінал твору, але і його переклад на українську мову. Іван Яцканин знаний, досвідчений перекладач і прекрасний знавець обох не лише літературних мов, але й розмовної мови обох народів і це є запорукою високоякісного перекладу. Він вміє передати дух твору, перекласти його атмосферу, мову, характери та всі нюанси психіки, поведінки, думання героїв і таких загадкових, казкових чудодійних, яких зобразив Петер Ярош у згаданому оповіданні. Не знаю, чи знайдеться зараз у нас, або в Україні перекладач, щоб так переклав словацький прозовий твір на українську мову, як це зараз виконує І. Яцканин. І у нього до творів П. Яроша був шлях непростий, поки зрозумів, схопив усю таїну Ярошового художнього мислення і зображення. До кращих перекладачів Ярошових творів на українську мову належав і мій однокурсник з Київського університету ім. Т. Г. Шевченка Дмитро Андрухів, який, між іншим, переклав на українську мову Ярошов роман «Тисячолітня бджола» та цілий ряд творів словацьких, чеських, польських письменників ХХ ст.

Я вдячний І. Яцканинові за прекрасний переклад, бо коли читаю його переклади із словацької на українську мову, або навпаки, із української на словацьку мову, то не сумніваюсь, що так воно відбувалось, герої переживали і конали, як і в оригіналі, він нічого не додав, не переінакшив, не пропустив, як деякі перекладачі роблять. Моя вдячність належить і невтомній організаторці і редакторці Т. Ліхтей та й, нарешті, видавцю, бо всі роблять велику справу для знайомлення і збагачення сусідніх культур і літератур.

М. РОМАН.

Мілан БОБАК

СЕНТЕНЦІЯ

Часи не славлені,
надії здавлені
і мрія лиш одна –
скоріше вийти з дна.

Усім!

Передусім
солодких снів,
щасливих днів.

ЗГОДА

Погоду крашать мода
й дівоча врода.

«Безсмертні Тараса слова» у віршах і піснях, які так, як більшість поезій генія українського народу Тараса Шевченка є актуальними і в нашу, надзвичайно трагічну для України добу, лунали в суботу, 23 березня, в Ратушному залі міської частини Кошиці-Старе Місто на «Шевченківському вечорі», організаторами якого були Громадське об'єднання «КАРПАТИ КОШИЦІ», Український народний хор «КАРПАТИ», Союз ска-

В Кошицях відзначили ювілей Тараса Шевченка

повітом» Тараса Шевченка у виконанні хору «Карпати» під диригуванням художнього керівника Левка Довговича, який свій перший «Шевченківський концерт» диригував 20 березня 1955 року в гулагівському концентраційному таборі № 040 за Байкалом,

Після «Заповіту» у виконанні хору «Карпати» прозвучали ще дві пісні – лірична пісня «Садок вишневий коло хати» на слова Шевченка у виконанні жіночого складу хору та пісня композитора Яківа Цегляра «На Тарасовій горі». Диригував Левко Довгович, на фортепіано супроводив хормейстер і корепетитор хору «Карпати» Святослав Довгович.

Після цього блоку вже сцена належала новим солісткам хору «Карпати» та пластункам з кошицького гуртка «ПЛАСТУ» в Словаччині. «Непересічних співачок Олену Габієву з Черкаської, а Тетяну Гудачок із Закарпатської областей України трагічна доля України завела в Словаччину, в місто Кошиці. Безмежна любов до української пісні привела їх в Український хор «Карпати». Представила солісток Людмила Гар'янська. В честь Кобзаря вони заспівали пісні на слова Тараса – «Ой, три шляхи широкі» та «Утоптала стежечку». А пластунки Софія Гладка та Емілія Яцишин прочитали фрагменти з віршів «Лілея» та «Мені однаково»

Великим задоволенням не тільки для хору «Карпати», але і для публіки було, що віддати честь великому Кобзарю прийшла і молодь української громади від Греко-католицького кафедрального собору в Кошицях – учасники спільноти «Українська Молодь Христові». Це активні молоді люди з України, які є студентами різних закладів вищої освіти міста Кошиці. І тут на чужині об'єднуються, щоб поширювати традиції нашого народу та українську культуру. Проводять молодіжні зустрічі, благодійні ярмарки та різні культурні програми. Вірш Тараса Шевченка – «Ну що б, здавалося, слова...» та пісню «Дивлюсь я на небо», за супроводу на фортепіано концертмейстерки Марії Бурашової, виконала Вероніка Гряділь, студентка оперного вокалу. Вероніка ще змалку захоплювалась музикою. Навчаючись в Хустській школі мистецтв, активно брала участь як співачка та танцюристка в зразковому народному колективі «Хустяночка». Студентка Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях Олеся Швець, яка ще зі шкільних років захоплювалася прозою та брала активну

участь в імпрезах своєї школи і зараз робить значний вклад у житті української громади в місті Кошиці, зачитала вірш Тараса Шевченка «Тополя». Після неї виступила Яна Буданова, яка зачитала уривок з вірша «І мертвим і живим...» і виконала пісні «Така

шити дух козацької волі нашого народу, але їм це не вдалося! Доказом того є і сучасний героїзм наших борців проти нової московської навали. Усі ці історичні події відзначив український народ у своєму безмежному пісенному багатстві» – заявила Людмила Гар'янська. Після цих слів прозвучала пісня «Коли ви вмирили, вам дзвони не грали», яка є одною з багатьох пісень визвольних змагань українського народу в 1920-их та 1950-их роках

▲ Виступають учасники спілки «Українська молодь Христові».

утив «ПЛАСТ» українсько-руси́нської національності в Словаччині, Регіональна рада СРУСР в Кошицях та Міська частина Кошиці – Старе Місто. Концерт-академія здійснився під захистом Ігоря Петровича, старости міської частини Кошиці-Старе Місто, з нагоди 210-річчя з дня народження Тараса Шевченка, 10 років початку московської агресії в Україні та 3-ої річниці початку повномасштабного московського вторгнення в Україну. Розпочався концерт славним «За-

на Ангари. Разом з хором співали безсмертну пісню всі присутні в залі. «Вітаємо Вас щиро на урочистому концерті, присвяченому генію українського народу Тарасу Шевченку та третью річницю геноцидної війни московського імперіалізму в Україні. Щорічні відзначення Шевченківських днів стали традицією не тільки українців в цілому світі, але й українців міста Кошиці». Цими словами вітала присутніх глядачів модераторка концерту Марія Побегова.

▲ В кінці концерту всі виконавці разом з публікою співали «Реке та стоєне Дніпр широкий» на слова Тараса Шевченка і «Молитву за народ» Миколу Лисенка.

Так! я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Буду жити! Геть, думи сумні!
(Леся Українка)

Я ніколи не сподівався такої ситуації. Але це життя! Тотальна агресія путінської Росії проти України приблизила мене до «такої ситуації» точно перед двома роками – в березні – квітні 2022 року. Не хочу для себе залишити свій досвід, переживання, думки і подумав про те, що мені найближче в моєму житті. Я напишу про це! Однак одразу ж з'явилися сумніви – як у данського принца Гамлета. Писати чи не писати? Чи зрозуміють мене читачі? Кому це може бути цікаво? Чи не буде це сприйнято, головним чином, як мої хвастощі? Моя дружина вже мала застереження точно з цієї причини щодо моїх емайлів, які я кілька разів в 2022 році надсилав групі своїх друзів і знайомих як повідомлення про те, що я роблю в «цій ситуації». Мушу також попередити, що я зустрів кількох своїх знайомих, які також протягом цих довгих-довгих місяців безкорисливо допомагали (і допомагають) біженцям з війною випробуваної України. Я був не один і не є один – я радий це підкреслити!

Оскільки я багато читав (і читаю), вторгнення Росії в Україну не було для мене громом серед ясного неба. Цього слід було очікувати, але я й досі не можу повірити, що Росія пішла на це і почала знищувати сусідню країну та її народ – як словаки кажуть: hlava-nehlava. Справді, Росію неможливо зрозуміти, класик сказав, що Росію або люблять, або ненавидять.

Мої два роки з людьми з України (1)

Так що ж я передчував, що це недобре і одного разу може вибухнути?

«Русский мир»

Росія – така величезна країна, у неї стільки проблем у власному внутрішньому становищі, з якими треба їй розібратися, тож навіщо їй перейматися справами оволодіння святом?! Але це лише моя думка. Невже за концепцією «Російський світ» (цікаво, що статті в Вікіпедії бракує на словацькій мові, а є, наприклад, чеською, польською, українською мовами) стоїть лише культивування любові до російської мови, мистецтва, культури (а до котрої, коли багато письменників, кінорежисерів заборонені в Росії, їх, наприклад, фільми не показують)? І більше нічого? Для більшої підозрливості було створено ще й фонд «Російський світ», і цей також підтримував створення своїх своєрідних «форпостів», один з яких з меншою славою було відкрито в Пряшівському університеті в Пряшеві... «Російський світ» – це концепція, якій кілька століть, але вона ожила в останні десятиліття як інструмент російської експансії. І її виправдання.

Крим і 2014 рік

Те, що сталося в лютому 2014 року і в наступні місяці, коли росіяни «взяли» Крим, і завдяки псевдореферендуму, стало шоком для багатьох, «в тому числі і для мене». І зробили це в типовий спосіб, адже спочатку вони весь час втвкмачували, що це не вони, що це

«якісь» солдати, без знаків розрізнення (ці «зелені чоловічки», що з Місяця прилетіли?), здійснили окупацію цього півострова. І до того вкрали дві східні області України – Луганську та Донецьку. «Повернення Криму до Росії» почало розгортатися якраз тоді, коли в Сочі добігла кінця зимова Олімпіада. А руйнування вже почалося, і пропаганда пішла повним ходом, щоб переконати тих, хто здався, що чорне – це біле і навпаки.

«Меморіал»

Оголосити розпуск громадського товариства «Меморіал», яке займається (точніше, займалося, оскільки в 2021 році організацію було офіційно ліквідовано рішенням російського суду за порушення закону «Про іноземних агентів» – чудова теж нова правова норма в Росії!) «картографуванням» злочинів сталінізму і фіксації трагічних долі їхніх жертв було для мене одним із тих провісників того, що Росія на чолі з Путіним хоче бути іншою державою, а не як Радянський Союз Горбачова. З 1987 року «Меморіал», як правозахисна некомерційна організація, допоміг десяткам тисяч біженців і внутрішньо переселених осіб в Російській Федерації. Він став лауреатом Нобелівської премії миру у 2022 році та, наприклад, премії Сахарова за вільнодумство у 2009 році. Отже, «Меморіал» – ні, але, з іншого боку, хоча б офіційне тактовне мовчання, переписування підручників історії «в

новому дусі» – це так. А найбільшій? Видимі паради вулицями прихильників ІВС з його портретами (здебільшого з посмішкою від вуха до вуха). Це не сприймалося і не сприймається як образа жертв системи, яку він породив?

Поняття фашизму

Використання поняття фашизму російськими офіційними місцями та проросійськими ЗМІ і звинувачення в тому, що в Україні процвітає ця злаякісна політична і соціальна течія, ця концепція світу. Зрештою – коли я перевіряв це, то прийшов до традиційного: злодій кричить – спіймайте злодія. Згідно з енциклопедіями, фашизм – це ідеологія, для якої характерні, наприклад, радикальний націоналізм, антилібералізм, організація держави за принципом вождя, прагнення до національного відродження в нібито занепадаючому суспільстві, тоталітарний стиль пропаганди, організації життя, насильства. Демократичні інститути замінені культом вождя, а його рішення стають безповоротними. Що тут можна додати?

Олімпіада в Китаї

Зимові Олімпійські ігри в Пекіні розпочалися 4 числа і завершилися 20 лютого 2022 року. Я не мав приємного відчуття, дивлячись це по телевізору, переважали почуття мирного лицемірства у виконанні усміхнених гостинних лідерів Китаю та Росії. Начебто Путін прийшов отримати згоду, коли війська, зосереджені навколо кордону

минулого століття. Соліст Андрій Личко. Пісню-символ боротьби українського народу за незалежність «Ой, у лузі червона калина», яка зродилася в героїчних боях нашого народу проти московських наїзників в 1917-1922 роках, є дуже популярною і сьогодні, разом з хором співав цілий зал.

В самому кінці концерту на сцену вийшли всі учасники концертної програми і заспівали разом з публікою пісню на слова Тараса Шевченка «Рева та стогне Дніпр широкий» та «Молитву за народ» Миколи Лисенка.

«Шевченківський вечір» в Кошицях 2024 року і завдяки «Українській молоді Христові», про яку опікується о. Пантелеймон, став знов незабутньою подією.

Модераторка Людмила Гар'янська закінчила концерт словами: «І наперекір сучасним трагічним подіям в Україні відходимо з нашої зустрічі з вірою в перемогу України та стародавньою козацькою бойовою піснею «Наливайте, браття».

Святослав ДОВГОВИЧ.
Фото Мирослава Вацули.

з Україною під час «навчання», можуть заатакувати. Я відчував, що коли закінчатися ігри (за відомою приказкою, як словаки говорять – keď rinča zbrane, tak túzu mlča, коли брязкають гармати, музи мовчать, а тут, у зворотному напрямку), так до цього дійде. І дійшло. Вранці 24 лютого 2022 року наш другий народжений син прийшов додому з роботи після служби лікарем у паризькій лікарні та обом своїм батькам, які відвідували його та його родину у зв'язку з хрестинами онука, оголосив: «Росіяни сьогодні вранці напали на Україну».

Спочатку просто список імен, а потім їхні історії (принаймні коротко), коли я з ними зустрічався місяць за місяцем. Першою була 9 березня 2022 року Наталя з Одеси з двома дітьми, потім 18 березня Наташа з Києва з матір'ю з Острога і двома дітьми, далі – Олександр з Харкова з дружиною, Світлана з Ірпеня з матір'ю, Юлія з Кам'янця-Подільського, Людмила і Ольга з Житомира, Таня з матір'ю з Чернігова, Дар'я з Краматорська, Ярослава і Ліна з Житомира, Вікторія з Краматорська, Володимир з Чернігова з дружиною, донькою та собакою, Світлана з Рівного, Оксана з Черкаса з матір'ю, Олена з Харкова з сином, Тетяна з Херсона з донькою, Олександр з Ізюма з дружиною, Олександра з Охтирки біля Сум з донькою, Наташа з Херсона з батьками та донькою.

Я був змушений зробити собі чітку карту України, щоб міг «знайти», звідки ці люди. Але це було найменше...

Йосиф ЮРИШИН.
(Далі буде)

Ублянські пенсіонери служать прикладом

Первинна організація Об'єднання пенсіонерів Словаччини (ПО ОПС) в Ублі (окр. Снина) в 2024 році розпочала свою діяльність 1 лютого участю у восьмому за чергою спортивному змаганні з настільного тенісу в Белій

▲ На зборах пенсіонерів в Ублі. Пан Мішко познайомив присутніх із роботою Обласного комітету організації пенсіонерів в Гуменному.

▲ Пенсіонерам міцного здоров'я. Всіх порадувала участю найстарша членка – 90-и річна пані Гелена Гелетичова.

над Цирохою. Змагалось 27 чоловіків та 4 жінки. Організації друге місце принесла пані М. Камозінова.

11.2. члени ПО ОПС були в Снині на дуже гарній програмі Піддуклянського художнього народного ансамблю (PULS).

В Міжнародний жіночий день 7.3. ублянські пенсіонерки зішлись в ідальні школи

на урочистій зустрічі. Староста села Йосиф Фейсак щиро подякував їм за допомогу у прикрашенні села і побажав всім міцного здоров'я. Всіх порадувала участю найстарша членка – 90-и річна пані Гелена Гелетичова.

▲ З роботою поліції поінформували пенсіонерів Мгр. Агнеса Коперницька та пллк. Мгр. Мирослав Потоцький.

В половині березня члени прикрасили село і підготували його до весни і Великодніх свят.

21.3. комітет ПО ОПС підготував річні збори, на котрих, крім членів, взяли участь і староста села пан Йосиф Фейсак, з обласного комітету пан Мішко і пан Кудрявий. Пан Мішко познайомив присутніх із роботою обласного комітету і про акції, які вже пройшли і які готуються.

12 квітня відбулася дуже вдала бесіда «Захист від шахрайства» за співпраці із Управлінням прикордонної поліції та поліції у справах іноземців Убля Інж. Сільвією Гандичовою. Лекцію читала Мгр. Агнеса Коперницька, пресекретар Управління прикордонної поліції та поліції у справах іноземців Собранці та пллк. Мгр. Мирослав Потоцький, директор ОК ПЗ в Ублі.

За членами організації пенсіонерів в Ублі тільки третина року. Вони надіються, якщо їм буде служити здоров'я, що вони для села і для себе зроблять набагато більше.

-МК-

Календар

2.5.1884 р. – помер один з провідних діячів слов'янофільства, засновник багатьох національно-культурних товариств закарпатських українців москвофільського напрямку, священник російського посольства в Відні Михайло Раєвський (140). Народився 30.7.1811 р. в Арзамасі Нижньогородської губернії.

3.5.1074 р. – помер преподобний Феодосій Печерський, ігумен Києво-Печерської Лаври (950). Народився бл. 1029 р.

4.5.1909 р. – народився в Горонді на Мукачівщині відомий літературознавець і фольклорист Петро Лінтур (115). Помер 3.2.1969 р.

5.5.1924 р. – народився в Сукові Меджилабірського округу економіст, проф. Андрій Байцур, д-р економічних наук (100). Помер 24.9.2013 р.

10.5.1919 р. – народився у сім'ї священника в Цигельці Бардіївського округу педагог, хімік, академік САН і ЧСАН, почесний член кількох закордонних академії наук Войтех (Адальберт) Келло (105). Помер 30.6.2007 р.

11.5.1984 р. – помер український прозаїк Павло Цибульський (40). Народився 24.6.1917 р. в Кам'янець-Подільському.

12.5.1884 р. – помер чеський композитор Бедржих Сметана (140). Народився 2.3.1824 р.

13.5.1849 р. – народився український письменник Панас Мирний (Панас Рудченко). (175). Помер 28.1.1920 р.

15.5.1764 р. – народився у Збою Снинського округу видатний юрист, філософ, педагог, перший декан юридичного факультету Петербурзького університету Петро Лодій (260). Помер 22.6.1829 р. в Петербурзі.

15.5.1854 р. – народився в с. Зарубинці Тернопільської області український вчений-енциклопедист, лікар-хімік, завідувач кафедри лікарської хімії Карлового університету в Празі Іван Горбачевський (170). Помер 24.5.1942 р. у Празі.

15.5.1994 р. – помер у м. Брно письменник, громадський діяч Василь Зозуляк (30). Народився 19.9.1909 р. в Чертіжному.

17.5.1959 р. – народилася в Хусті на Закарпатті мовознавець, дослідник словацько-українського контрастного мовознавства Світлана Пахомова (65).

20.5.1799 р. – народився французький письменник-реаліст Оноре де Бальзак (225). Помер 18.8.1850 р.

20.5.1939 р. – народився в Збудській Білій педагог, культурно-освітній діяч Варфоломій Сотак (85).

21.5.1929 р. – народився український скульптор, лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка Еммануїл Мисько (95). Помер 12.3.2000 р.

21.5.1944 р. – народилася в Пихнях педагог, культурно-освітній працівник Йолана Марушак (дівочим прізвищем Звальчак) (80).

22.5.1879 р. – народився на Лемківщині дослідник лемківських говірок Іван Зілинський, професор Празького університету (145). Помер 21.4.1952 р. у Празі.

24.5.1654 р. – був страчений у Мушині ватажок лемківських збійників Андрій Савка (370). Народився 13 грудня 1619 р. в Стебнику Бардіївського округу.

24.5.1939 р. – народився український поет Віталій Зленко (85). Помер 1.8.2005 р.

25.5.1924 р. – помер педагог, декан юридичного факультету Будапештського університету, проф. Адольф Лукач (100). Народився 16.5.1848 р. у Вишній Ольшаві Стropківського округу.

26.5.1914 р. – народився в Доманинцях на Закарпатті актор Українського національного театру в Пряшеві Михайло Попович (110). Помер 6.12.1992 р. в Пряшеві.

26.5.1969 р. – помер педагог, культурно-освітній діяч, директор основних шкіл у Борові та Габурі Юлій Запотоцький (55). Народився 18.10.1928 р. у Воронові.

27.5.1899 р. – народився педагог, учитель в Парижі Іван Сніні, довгорічний учасник міжнародного бігу Девін – Братислава Микола Деркач (125). Помер 27.2.1991 р. у Снині.

27.5.1929 р. – народився український прозаїк, автор двадцяти історичних романів Роман Іванчук (95). Помер 17.9.2016 р.

28.5.1904 р. – народився словацький письменник, культурно-освітній діяч, перекладач творчості І. Невізської, В. Гренджі-Донського, В. Щурата та творчості закарпатоукраїнських письменників Антон Пridавок (120). Помер 12.5.1945 р.

28.5.1929 р. – помер громадсько-політичний діяч, захисник церковних обрядів перед латинізацією і мадяризацією, засновник церковної друкарні у Свиднику-Ладомировій, член парламенту ЧСР Юрко Лажо (95). Народився 3.5.1867 р. у Свиднику.

29. – 30.5.1954 р. – за участю 400 делегатів від 274 первинних організацій проходила в Пряшеві Установча конференція Культурного союзу українських трудящих, попередника Союзу русинів-українців СР (70).

Новини культури

УКРАЇНА – СВІТ. Для світової української спільноти проведуть вебінар про весняні обрядові ігри. Ве-

бінар організує Світова координаційна виховно-освітня Рада Світового конгресу українців (СКВОР СКУ). Запрошення адресоване освітянам діаспори й українській спільноті світу. Назва онлайн зустрічі «Весняні обрядові ігри: походження, символіка, сьогодення».

КИЇВ. У Національному музеї декоративного мистецтва України відкривається виставка творів студентів і викладачів Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука «Незламність традицій».

УКРАЇНА. В Мукачеві відкрили персональну виставку академіка Володимира Микити – художник є єдиним серед українських митців, котрі пишуть та виставляються в такому поважному віці. Микиті наразі 93 роки.

ФРАНЦІЯ. В Українському культурному центрі у Франції на підтримку України відбудеться концерт українського дуєту – колишньої скрипальки Київського камерного оркестру Тоні Криси та солістки Київського національного камерного оркестру та Київського класичного оркестру Ольги Варданян.

УКРАЇНА. Лише 3% працівників галузі культури Київської області не повернулися в область після деокупації її територій.

АВСТРІЯ. В Українській бібліотеці парафії Св. Варвари у Відні відбувся перегляд мюзиклу про письменників Розстріляного відродження «Ти [Романтика]».

-Mi-

Сторінки минулого (103)

ВОЙКА – VOJKA (окр. Требишів)

Процес взаємодії і взаємопливів в українсько-словацько-мадярському трикутнику на стику трьох народів і трьох країн – України, Словаччини, Угорщини має своє відбиття в культурі і духовній сфері.

В цій прикордонній смузі знаходиться також село Войка, яке розташоване неподалік річок Латориці і Бодрогу.

З вторгненням в карпатську котловину в 896 році мадяр тут настали радикальні як етнічні, так і культурно-духовні зміни в житті місцевого слов'янського населення. Ці зміни протягом століть далі поглибилися, про що свідчить поява на цих теренах реформатської церкви, виникнення якої в Словаччині датується 1567 роком, коли в Дебрецені відбувся її перший синод, а також євангелічної церкви, заснування якої в Словаччині пов'язують з синодом у Жиліні в 1610 році. В релігійному житті закарпатських

українців теж не був застій; Ужгородська унія 1646 році, укладена в середовищі русинів, серед іншого, в перспективі мала надати місцевому руському духовенству такі ж права, як і римо-католицькому духовенству. Віденські власті в подальшому посприяли створенню нової Пряшівської єпархії з числа парафій, що доти належали Мукачівській єпархії.

Наведенню порядку в церковному житті мали послужити т. зв. візитації. Відомі не тільки візитації єпископа Мануїла Ольшавського, але і латинських єпископів. Звіти з цих візитацій стали добрим джерелом пізнання стану церкви східного обряду на східних теренах нинішньої Словаччини. Історичний розвиток не пішов на користь русинів. Посилена мадяризація.

З візитацій довідуємося, що віруючі східної церкви в багатьох парафіях на цих теренах опинилися без своєї церкви. Так було не лише у Войці, але і в навколишніх селах, як Поляна, Лелес, Кралівський Хлмець, Боль, Сольничка, Затин, Капона, Свиниці і тим самим вірую-

чі східного обряду були легким об'єктом для прозелітизму – переманювання вірян в залежності від розвитку політичних подій в римо-католицьку, євангелічну чи реформатську церкву, але це вело до втрати національної ідентичності місцевих русинів. Із звіту візитації довідуємося, що у 1746 році у Войці духовні запити вірян церкви східного обряду задовольняв греко-католицький священник з Поляни.

З лексикону сіл Угорщини (1786) Я. М. Корабинського довідуємося, що протестанти на той час вже мали «свій молитовний будинок, який у них відібрали, покупець, однак, за рішенням королівського суду був оштрафований» і був зобов'язаний оплатити штраф.

Про втрату ідентичності місцевих русинів свідчать угорські статистики, за якими не зареєстрована ні одна особа руської національності, зате віруючих греко-католиків в селі нараховувалося в 1880 році 66 осіб, в 1890 році – 97, в 1890 році – 90, а в 1910 році 81 особа.

Виходячи з перепису населення 2021 року, у Войці залишилося всього 27 греко-католицьких віруючих.

Для ілюстрації наведемо статистичні дані за 1880 і 2021 роки:

NOVE ŽYTĽA

KULT
MINOR

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 74. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 12,50 € Štvrťročné predplatné 3,125 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s.. Stredisko predplatného tlačie. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahrnacenatlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 74. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на прохання автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.